

Higiéniai rugalmasság

(Cseh Köztársaság, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Spanyolország, Egyesült Királyság (UK))

A cikk a H2020 BOND projekt <https://www.bondproject.eu> keretében, a Kislépték Egyesület által készített nemzetközi jogi jógyakorlat gyűjtemény tanulmányból született. A tanulmány további fejezetei (adózás, higiénia, szociális gazdaság...) nemsokára elérhetőek lesznek a www.kisleptek.hu oldalon.

Az Európai Unióhoz később csatlakozott tagországokban, több helyütt az Európai Unió előírásokat félre értelmezve a kis gazdaságokra, kis mezőgazdasági és élelmiszerelőállító vállalkozásokra **is** egy túlszigorított szabályozást vezettek be, aminek eredményeként ezen vállalkozások közül sokan kénytelenek voltak feladni tevékenységüket. Ugyanakkor a fogyasztói szokások változásával és más gazdasági, társadalmi fejlődés eredményeként egyre több helyen van igény újra a helyi termékekre, a kis gazdaságból származó kézműves feldolgozással előállított élelmiszerekre, a kisléptékű, környezetileg fenntartható gazdaságból származó termékek iránt, ezért az erre vonatkozó szabályozás részletszabályai fontosak ezen gazdálkodói csoport tevékenységének előmozdítására.

Az Európai Unió élelmiszer és élelmiszerbiztonsági, higiéniai jogrendszerében is vannak rugalmasságot engedő lehetőségek, de ezeket kevesen ismerik, még annak ellenére is, hogy a rugalmas intézkedési lehetőségek tagországi alkalmazásának elősegítésére az Európai Bizottság útmutatókat is készített. A higiéniai rugalmas szabályozási lehetőségeket foglaljuk először össze – a szokásosnál hosszabban - a bevezetőben, kigyűjtve az uniós szabályokból és útmutatókból azon fejezetrészeket, amelyek kifejezetten a kis, marginális helyi termék előállítását és ezzel a hagyományos élelmiszerelőállítás és feldolgozás megőrzését szolgálják.

A rugalmas szabályok alkalmazásának feltételeit alap esetben

- a tevékenység alkalmi jellege
- az előállított termékek kis mennyisége, marginális jellege határozza meg.

Általánosságban az élelmiszer higiéniai követelmények uniós szabályozása kimondja, hogy amennyiben az élelmiszert a 178/2002 EK¹ rendelet és 852/2004 EK², valamint az egyes állati termék előállítás esetén a 853/2004³ EK rendelet, továbbá a 1169/2011/EK⁴ rendelet szerint állították elő, illetve hozzák forgalomba, úgy az az Unión belül biztonságosnak tekinthető.

Jó gyakorlatok a higiéniai rugalmasságra

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1544485556170&uri=CELEX:32002R0178>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R0852&from=EN>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004R0853&from=EN>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011R1169&from=HU>

A Horvátország és Franciaországi higiéniai jó gyakorlatot, valamint az egyes országokban bemutatott rugalmas higiéniai szabályozás alapját adó általános EU szabályokat a www.kisleptek.hu oldalon olvashatja:

Cseh Köztársaság

Csehországban is elindultak azok a folyamatok, amely lehetővé teszi a kistermelők piacra jutását a könnyített higiéniai szabályozások segítségével. Az állategészségügyi törvény⁵ 27a paragrafusa és a Mezőgazdasági Minisztérium állati termékekre megállapított higiéniai szabályai⁶ ezt úgy érte el, hogy könnyített feltételrendszert alkotott a termelői piacok számára és a gazdaságból történő értékesítésre. Így a kis- és közepes gazdák közvetlenül értékesíthetnek fogyasztónak és helyi kis szolgáltatóknak (olyan helyi bolt, amelyet a jogszabály kicsinek és helyinek ismer el), meghatározott mennyiségben.

A felméréseink során a BOND partnerek problémaként említették, hogy a feldolgozott élelmiszerek értékesítéséhez üzleti engedéllyel kell rendelkezni és nincsenek könnyített higiéniai követelmények a kkv-k vagy azok számára, akik feldolgozott termékeiket (dzsemek, sütemények stb.) szeretnék eladni, továbbá az értékesítésre túl szűk területi korlátozást állapítottak meg.

A könnyített feltételekhez meghatározták a kis mennyiség értékesítési határait, melyek pl.:

- friss baromfi: 2000 db/év, illetve 10 db hetente.
- friss nyúl: max. heti 10 db
- őz: a vadász által éves szinten saját vadászatából vadászott mennyiség 30%-a értékesíthető
- nyers tej: csak végfogyasztó részére, a háztartás szokásos napi fogyasztásához
- friss tojás: 60 db egy fogyasztónak és max. 60 tojás hetente helyi szolgáltatónak.
- méhészeti termékek: 2 tonna/év végfogyasztónak vagy helyi szolgáltatónak

Norvégia⁷

Az EU élelmiszerhigiéniai rendelkezései jelentik a szabályozási keretrendszert a norvég élelmiszer előállítók számára is, annak ellenére, hogy Norvégia nem EU tag (ugyanakkor EGT tag). A sajátos földrajzi adottságok miatt, érdekes az a rugalmassági tényező, hogy a marginális mennyiség mellett az értékesítés helyét egy „**természetes értékesítési terület**” kifejezéssel is meghatározzák. A családi gazdaságok diverzifikációs tevékenységeinek megerősítését tekintve engedménynek számít, hogy az alkalmi rendezvényeken az ételek kínálása nem tartozik a 852/2004 EK higiéniai rendelet hatálya alá. Norvégiában az ilyen típusú közösségi, alkalmi rendezvényeken a magánszemélyek alkalmi értékesítését is engedik.

⁵ Zákon č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-166>

⁶ Vyhláška č. 289/2007 Sb. Vyhláška o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-289>

⁷ Regulation on food hygiene (Forskrift om næringsmiddelhygiene):

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-12-22-1623>

Law on food safety and food security: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-12-19-124>

Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-12-19-1817>

Norvégiában a termelők két csoportját különböztetik meg:

- Azok a termelők, amelyek az egész EU-ban akarnak értékesíteni, a nemzeti élelmiszerhatóság engedélyével kell, hogy rendelkezzenek. Meg kell felelniük a vonatkozó élelmiszerhigiéniai rendeletnek, és az állati eredetű élelmiszerekre vonatkozó külön szabályoknak.
- **A második csoportba a kisleptékű termelők tartoznak**, akik korlátozott mennyiségben állítanak elő terméket, és akik egy földrajzilag lehatárolt térségben értékesítenek pl.: a farmon. (Az élelmiszerhigiéniai rendelet úgy fogalmaz, hogy „a termelő számára természetes értékesítési területen”). E csoportnak elég regisztrálnia, nem kell engedélyt kérniük az értékesítéshez. , Azonban ennek a csoportnak is meg kell felelnie az általános élelmiszer higiéniai rendeletnek.

A norvég jogi szabályozás egyértelműen megkülönbözteti a kötelezettségeket, ha magánszemély alkalmanként árusít, és ha üzleti vállalkozás értékesít.

Ha a magánszemély alkalmanként értékesít, akkor nem kell regisztrálnia a norvég élelmiszerbiztonsági hatóságnál. Azonban meg kell felelnie az élelmiszerek és az élelmiszer-ellátás biztonságáról szóló törvénynek, beleértve az alapvető higiéniai tanácsokat. Jó példa erre egy útmutatóban leírt eset⁸. *„Ha Ön, sportcsapata, iskolai osztálya, zenekara, egyesülete vagy hasonló értékesít gyümölcsöt és zöldséget, süteményt, kolbászt, fagylaltot, vagy esetleg grillezésre kész hamburgert a nemzeti ünnepen vagy más rövid helyi rendezvényeken, akkor nem kell bejelentenie az Élelmiszer-biztonsági Hatósághoz. Mindazonáltal Önre vonatkoznak az Élelmiszeri Törvény követelményei, és köteles gondoskodni arról, hogy a szervezés és a végrehajtás során is a tisztaság és a higiénia szempontjait figyelembe vegyék.”*

Az **üzleti vállalkozásként**, aki terméket értékesít, annak regisztrálnia kell a rendezvényeken történő értékesítéshez. Ha fesztiválokon stb. akar értékesíteni, akkor **mobil értékesítő hely** **reelkező élelmiszer vállalkozásként** kell regisztrálnia, ami egy különleges forma.

A marginális, a helyi és a korlátozott kiskereskedelmi tevékenység szabályait⁹ akkor lehet alkalmazni, amikor a kiskereskedőkből származó állati eredetű élelmiszereket kizárólag más kiskereskedőknek szállítják¹⁰. A rendelkezések (17§) alapján a marginális tevékenység alatt azt értjük, hogy egy kiskereskedő **hetente 600 kg állati eredetű élelmiszert** szállít más kiskereskedőknek. Ezt heti átlagként lehet kiszámítani legfeljebb 6 hónapra.

A marginális állati eredetű termékek esetén az alábbi szempontokat kell figyelembe venni: a gyártó által levágott baromfi és mezei nyúl kis mennyiségének (10 000 baromfi és legfeljebb 10 000 mezei nyúl húsa a gazdaságban) közvetlen szállításakor, a végső fogyasztó számára vagy a helyi kiskereskedők számára (az élelmiszerbiztonsági hatóság azon régiójában, ahol az egység található, valamint a szomszédos régiókban), akik ezt friss húsként közvetlenül a végső fogyasztónak szállítják.

A helyi tevékenység azt jelenti, hogy egy kiskereskedő állati eredetű élelmiszereket szállít ugyanabban a megyében vagy legfeljebb **100 km** távolságon belül más kiskereskedők számára. Azok a kiskereskedők, akik bizonyítani tudják, hogy **természetes értékesítési területe** meghaladja ezeket a korlátokat, nagyobb területen szállíthatnak.

8

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/matservering/kortvarig_salg_av_mat/kake_eller_polseselger_for_en_dag.5

https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/matservering/kortvarig_salg_av_mat/messer_og_festivaler.149

⁹ Regulation on special hygiene rules for animal based food

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-12-22-1624>

¹⁰ 853/2004 / EK rendelet 1. cikke (5) bekezdésének b) pontja szerint

VI.5.6 (Poland) Lengyelország¹¹

A regisztrált mezőgazdasági kiskereskedelmi értékesítés (RHD= rolniczy handel detaliczny=agricultural retail) keretében lehetőség van élelmiszerek feldolgozására végső fogyasztók számára történő értékesítés esetében, valamint 2019. január 1-jétől a saját termékek esetében a végfogyasztót ellátó kiskereskedelmi egységek részére, éttermeknek is lehetséges az értékesítés, korlátozott területi hatállyal.¹²

A lengyel kistermelők számára azonban problémát jelent, hogy a termelő a termékelőállításához és az értékesítés során más megbízott külső személyt nem vonhat be kivéve, a kiállításokon, vásárokon, élelmiszert népszerűsítő fesztiválokon való értékesítést.

A mezőgazdasági kistermelői értékesítés részletszabályaként évente értékesíthető maximális élelmiszermennyiséget határozza meg a 2159/2016 decemberi rendelet¹³. A részletes felsorolást ld. a 1 mellékletben.

A közvetlen értékesítésre szánt, kizárólag a saját nyersanyagokból készült, az állati termékek előállításakor alkalmazandó állat-egészségügyi követelményekről szóló 1703/2015 rendelet¹⁴ is meghatároz mennyiségi határokat. A közvetlen értékesíthető például az ellenőrzött állományból származó, a gazdaságokban levágott évi 2500 db pulykából vagy 10000 db egyéb baromfifélékből vagy 5000 nyúlfélékből származó hasított testek vagy belsőségek, továbbá nyers tej, tojás.

A közvetlen értékesítés történhet végső fogyasztó számára:

- - a termékelőállítás, illetve gazdaság helyén,
- piacokon, vagy
- mobil vagy ideiglenes létesítményekből
- a végső fogyasztót közvetlenül ellátó kiskereskedelmi létesítmények számára;

A közvetlen értékesítés határa az állati termékek esetén a vajdaság (voivodeship) amelyben ezen termékek előállítása történik, vagy a szomszédos vajdaságok területén, valamint ezen kívüli tartományokban ezen termékek népszerűsítésére szervezett kiállításokon, fesztiválokon, vásárokon.

A termelői piacokról szóló szabályozásnak a kritikus pontja, hogy a feldolgozott terméket nagyon kis mennyiségben és nagyon helyi szinten lehet értékesíteni. Ha az értékesítés volumene nő, úgy vállalkozást kell alapítani, amit egy kisebb gazdaság ennek működési költségeit nem tudja kigazdálkodni, és már TB fizetési kötelezettség is fennáll ebben az esetben.

¹¹ <https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/rolniczy-handel-detaliczny>

¹² Dz.U. 2018 poz. 2242 USTAWA z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników do sklepów i restauracji

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180002242/T/D20182242L.pdf>

¹³ Warszawa, dnia 27 grudnia 2016 r. Poz. 2159 ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania,

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160002159/O/D20162159.pdf>

¹⁴ Warszawa, dnia 26 października 2015 r. Poz. 1703 ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej),

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001703/O/D20151703.pdf>

VI.5.7 Portugália

Portugáliában a 699/2008 számú rendelet¹⁵ a könnyített higiéniai előírásokat enged bizonyos élelmiszerek vonatkozásában. E szerint közvetlen értékesítés a végső fogyasztónak vagy a végső fogyasztó részére értékesítő helyi kiskereskedelem részére, azonban az értékesítés csak az elsődleges termelés helye szerinti önkormányzat területén és szomszédos megyéiben történhet. A rendelkezést nem kell alkalmazni, a regionális termékek promóciós célú forgalmazására, erre a célra szervezett ideiglenes kiállításokon.

A rendelet – ahogy a többi ország esetében is láttuk - meghatározza meg a kis mennyiségek fogalmát is, amely azonban információink alapján nagyon kevés ahhoz, hogy segítse a megélhetést vidéken.

Az elsődleges termelésből

- hetente 350 tojás,
- 500 kg méz évente;
- heti 150 kg halászati termék
- Az ellenőrzött állományból származó nyers tehéntej maximális mennyisége napi 50 l, az elsődleges termelő által közvetlenül a végső fogyasztó részére értékesítve.
- az elsődleges termelő által a gazdaságban levágott - legfeljebb hetente 200 hasított baromfi, nyúlféle és tenyésztett apróvad test (A levágáson, a zsigerek eltávolításán és a bőr eltávolításán kívül más nem engedélyezett.)

Románia

A Kárpát-medencei román területeken még nagyon erősen jelen vannak a kis családi gazdaságok és gazdálkodói hagyományok, melyre nehezen tudják alkalmazni az uniós tagságból adódó élelmiszer-előállítás és - értékesítés, illetve fogyasztóvédelmi, nyomon követhetőségi, higiéniai előírásokat. A jogszabályok rendkívül gyakran módosulnak (pl. sürgősségi rendeletek és jogszabályok visszavonása), és végrehajtásuk a helyi szinten nem egységes, így a területi követelmények nagyon eltérőek is lehetnek. A jobbra idős gazdálkodói kör nem ismeri a szabályokat sok esetben. Románia rendelkezik kiskapacitású vágóhidak minimális üzemi feltételeit leíró szabállyal, illetve meghatároztak kis mennyiségi határokat.

A kis termelők alaptermékének közvetlen értékesítése egy egyszerűbb, az önkormányzat által kiadható - termelői regisztráció és értékesítési nyilvántartási füzet segítségével lehetséges.

A 145/2014¹⁶-es törvény szerint a mezőgazdasági termelői tevékenységet folytató természetes személynek rendelkeznie kell

- „termelői igazolással” („*atestat de producător*”), A polgármesteri hivatal által kiadott termelői igazolás a **mezőgazdaság termelésre, és a saját termelésből származó termékek értékesítésére** nyújt jogilag lehetőséget. Más termelő termékét nem értékesítheti. Ezek a termelők értékesíthetnek nyilvántartással a gazdaságból és a háztól alap és feldolgozott terméket nyugtaadás nélkül, valamint értékesíthetnek piacon, rendezvényen saját alapterméket.

¹⁵Portaria n. 699/2008 Regulamenta as derrogações previstas no Regulamento (CE) n.º 853/2004, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 29 de Abril, e no Regulamento (CE) n.º 2073/2005, da Comissão, de 15 de Novembro, para determinados géneros alimentícios, <https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/454827/details/maximized>

¹⁶ Legea nr. 145/2014 pentru stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței produselor din sectorul agricol, <https://lege5.ro/Gratuit/gqvdmjojzgm/legea-nr-145-2014-pentru-stabilirea-unor-masuri-de-reglementare-a-pietei-produselor-din-sectorul-agricol>

- kereskedelmi nyilvántartási füzettel (“*carnet de comercializare*”), ahová a termelőnek az értékesítéseit be kell vezetnie, így a számára nem kell pénztárgép.¹⁷ Amennyiben a termelő nem csak háztól, hanem piacon is szeretne feldolgozott terméket értékesíteni, komoly (a kis termelőknek nagyon nehezen megvalósítható) előírásoknak kell megfelelnie¹⁸ az illetékes élelmiszerbiztonsági hatóság (A.N.S.V.S.A.¹⁹), és jogi előírások követelményei szerint. A feldolgozott termék piaci értékesítéséhez már vállalkozási formát kell választani, és online pénztárgépet kell használni.

Az állati eredetű alaptermékek közvetlen értékesítése esetén a termelők a nyilvántartásba vételt követően, állategészségügyi igazolás birtokában, közvetlenül a végső fogyasztók részére értékesíthetik a kis mennyiségű²⁰ állati eredetű alaptermékeiket és mezőgazdasági elsődleges termékeiket, vásárokon, kiállításokon, vallási eseményeken, vagy egyéb olyan nyilvános rendezvényeken, amelyeket rendszeresen a helyi / megyei hatóságok felügyelnek az egész ország területén.

A saját háztartásukban tartott állatokból származó elsődleges állati eredetű termékeket értékesítő kisvállalkozóknak **negyedévente kell megújítania az állategészségügyi bizonyítványt.**

Az állat-egészségügyi nyilvántartásba vételi eljárás hatálya alá tartozik:

- a) **nyerstej** - a tejkvóta szerint;
- b) **friss hal** - legfeljebb 300 kg/szállítmány a halászott halak esetében, és 50 kg/szállítmány az édesvízben kifogott halak esetében;
- c) egy nagy vad és 10 kis vad vadászterületenként;
- d) **madarak vagy nyúlfélék** - 10 000 db/ év
- e) **élő héjascsigák és puhatestűek** - legfeljebb 50 kg / hét;
- f) **tojás** - legfeljebb 50 tojótyúktól

A kis kapacitású vágóhíd (35/2011-es rendelet)²¹ - megfelelő terekkel és létesítményekkel kiszámú állat fogadásra, szállásra és vágásra használható.

Kiszámú állatok - maximális száma:

- sertések, juhok vagy kecskék - 100 db / hónap;
- szarvasmarha - 20 db / hónap;
- ezek kombinációja, de legfeljebb 2,5 UVM²² / nap;

¹⁷ ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 28 din 25 martie 1999 privind obligația agenților economici de a utiliza aparate de marcat electronice fiscale, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/58763>

¹⁸ Legea nr. 150/2004 privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, <https://lege5.ro/Gratuit/geytinbwg4/legea-nr-150-2004-privind-siguranța-alimentelor-si-a-hranei-pentru-animale>

¹⁹ Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor <http://www.ansvsa.ro/>

²⁰ Legea nr. 145/2014 pentru stabilirea unor măsuri de reglementare a pieței produselor din sectorul agricol, <https://lege5.ro/Gratuit/gqydmjzgm/legea-nr-145-2014-pentru-stabilirea-unor-masuri-de-reglementare-a-pietei-produselor-din-sectorul-agricol> 2 § g. (Megjegyzés. Nincs meghatározott mennyiség, az őstermelői nyilvántartás kiállításakor agrár-szakmai szervezetnek kellene megállapítania, hogy az adott földterületen, állatállománnyal mennyit termelhet a gazda.)

²¹ ORDIN nr. 35 din 10 august 2011 privind aprobarea Condițiilor minime de funcționare a abatoarelor de capacitate mică http://www.ansvsa.ro/download/legislatie/leg_igiena/ORDIN-nr-35_2011_22082ro.pdf,

²² UVM (állategység számítás)- a 1698/2005/EK rendelet rendelkezéseinek megfelelően.

Felnőtt szarvasmarhából származó hús = 1,00 UVM;

más kategóriába tartozó szarvasmarhából származó hús = 0,50 UVM;

100 kg-ot meghaladó élősúlyú sertésekből származó hús = 0,20 UVM;

Egyéb sertésekből származó hús = 0,15 UVM

Szlovákia

A kis mennyiségben termelők, marginális termék-előállítók rugalmas higiéniai szabályozását már 2011-ben megalkotta Szlovákia. Lehetővé vált a feldolgozott termékek termelői előállítás és értékesítése is. Külön említést érdemel, hogy meghatározták objektíven, ki nem számít vállalkozónak, így az általa végzett értékesítési tevékenység nem minősül üzletszerű kereskedelmi tevékenységnek, ha 500 euro bevételt meg nem haladóan értékesít, valamint évente maximum 30 napot értékesíti a növényi alaptermékeit kibérelt helységben vagy piachelyen. A 360/2011 számú kormányrendelet 3) bekezdése a helyi kiskereskedelmi egység fogalmát nem km alapon, hanem logikusabban, idő alapon határozza meg (uniós rendeletnek megfelelően), azaz legfeljebb 2 órányi távolságra lévő kiskereskedelmi egységként.

A **360/2011 kormányrendelet**²³ 2016-ban kiegészítette és módosította a **100/2016. kormányrendelet**²⁴ (jelentősen megnövelve a kismennyiség határokat). A rendelet lehetővé teszi kismennyiségű nem állati eredetű saját termék, **saját helyiségben való feldolgozását**. A rendelet a **növényi és állati eredetű alaptermékek kis mennyiségének** közvetlen értékesítéséről és értékesítésére vonatkozó higiéniai követelményekről, valamint a **tej és tejtermékek** végső fogyasztóknak és más kiskereskedelmi létesítményeknek történő értékesítéséről szól.

A **nyers és hőkezelt tej és tejtermék marginális értékesítése** során a kiskereskedelmi létesítmény naponta legfeljebb 500 l tehéntejből, 250 l juhtejből vagy 100 l kecsketejből szállíthat végfogyasztókat ellátó kiskereskedelmi létesítményekbe olyan tej vagy tejterméket, melynek mennyisége nem haladja meg a teljes feldolgozott tej 35% -át és a heti 35% tejtermékeket, (9-10§)

Kis mennyiségű nyers **tojás** értékesíthető a termelő által a végfogyasztó részére a tojás termelés helyén közvetlenül, illetve helyi piacon legfeljebb 60db/hét, illetve a helyi kiskereskedelmi egységeknek legfeljebb 350db hetente (5§).

A **359/2011-es Kormányrendelet**²⁵ **szabályozza az alábbiakat:**

- egyes, az **állati eredetű élelmiszerek** kiskereskedelmi létesítményből más **kiskereskedelmi létesítményekbe történő értékesítése**, a kiskereskedelmi létesítmény **marginális, helyi** (maximum 2 órányi távolságra lévő) és **korlátozott tevékenysége** esetén
- a **baromfi** és a **házi nyúl kis mennyiségeinek közvetlen értékesítése** és szállítása az elsődleges termelők, valamint a kis mennyiségű vadon élő vadállatok közvetlen értékesítésére közvetlenül a végső fogyasztónak vagy helyi kiskereskedelmi létesítménynek,
- a **vágóhídon kívül sürgősen (kényszer) levágott állatok húsának jelölése és a vágóhídon kívül levágott állatok kísérő okmánya.**

²³ Nariadenie vlády č. 360/2011 Z.z. Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam, <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-360>

²⁴ Nariadenie vlády č. 100/2016 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 360/2011 Z.z., ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam, <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2016-100>

²⁵ Nariadenie vlády č. 359/2011 Z.z. Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú požiadavky na niektoré potravinárske prevádzkarne a na malé množstvá. <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-350>.

A rendelet szerint a **kisméretű élelmiszertermelő létesítmény szerkezeti követelményei alól kivételt lehet engedélyezni** az alábbi esetekben:

a) olyan **vágóhidnál**, ahol:

- hetente legfeljebb 30 állati egység²⁶ vágását végzik,
- előzetes értesítést küld az illetékes hivatalnak, bejelentve az állatok levágást, hogy lehetővé tegye az ante mortem vizsgálat elvégzését, a gazdaságban vagy a vágóhidon,

b) olyan **vágóüzemnél**, ahol legfeljebb 5 tonna kicsontozott húst állítanak elő hetente.

A 7§. szerint kis mennyiségű baromfi vagy házi nyúl telep az, ahol kevesebb mint 10 000 baromfit és 2 500 nyulat tartanak évente.

További részletek a 2. mellékletben

Spanyolország

Spanyolországban, Valencia tartományban civil szervezeti (COAG) és hatósági szoros együttműködés²⁷ eredményeként 2017-ben megszületett a kistermelői rugalmas szabályozást lehetővé tevő 201/2017 rendelet²⁸. A rendeletalkotás indoklása a bevezetőben maga egy jó példa, ezért ezt bemutatjuk:

A rendelet bevezetője megállapítja, hogy a termelő, vagy a kisméretű élelmiszer feldolgozó termékeinek közvetlen, vagy rövid értékesítési csatornáin keresztül történő értékesítése a mezőgazdasági alaptevékenységet végző gazdaságok jövedelemforrás-diverzifikálásának egyik módja. Ezenkívül elősegíti a vidéki területekhez kapcsolódó mikrovállalkozások létrehozását, valamint helyi termékeket kínál a fogyasztóknak.

A rugalmas szabályozás elősegíti az életképes és fenntartható gazdaságok létrehozását, fennmaradását. A vidéki térségek gazdasági fejlődése, a helyi erőforrásokhoz kapcsolódó rendszerek több ember megélhetését biztosítja a családi gazdálkodásban. Ez kapcsolódik a hagyományos élelmiszer-kultúra megőrzéséhez is.

A fogyasztókat egyre inkább érdekli az élelmiszerek származása, az előállítás fenntarthatósága, ami elősegítheti az idényjellegű, helyi termékek fogyasztását. E rendelet célja a közvetlenül, vagy rövid kereskedelmi csatornákon a fogyasztóknak értékesített mezőgazdasági termékek és feldolgozott termékek élelmezésbiztonságának garantálása. A területi korlátozással a következőket kívánták elérni:

- Csökkentse az agrár-élelmiszeripari termékek szállításnak, és értékesítési folyamatának hosszát, és csökkentse az ebből származó költségeket a termelés és a fogyasztás érdekében.
- Cél volt a mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelése, és az azokat előállító emberek jövedelemforrásainak diverzifikálása, növelése és a megélhetés támogatása.

²⁶ a rendelet 2§-ban megadott állategység számítás alapján

²⁷ Köszönet Maria Carmen Chinillach Andreu-nak (Servicio de Gestión del Riesgo Alimentario. Dirección General de Salud Pública. Conselleria de Sanidad Universal y Salud Pública. G.V.) és Juan Clemente Abad (COAG) az információkért

²⁸ DECRETO 201/2017, de 15 de diciembre, del Consell, por el que se regula la venta de proximidad de productos primarios y agroalimentarios. [2018/1589],

http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion.jsp?L=1&sig=001766%2F2018

DECRETO 134/2018, de 7 de septiembre, del Consell, por el que se regula el Registro sanitario de establecimientos alimentarios menores y el procedimiento de autorización de determinados establecimientos.

[2018/8475], http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion_pc.jsp?sig=008465/2018&L=1

- Ezzel hozzájárulnak a vidéki turizmus megszilárdításához és helyreállításához.
- Egyre nagyobb a társadalmi igény a termelők és a fogyasztók közötti kapcsolatok átláthatósága iránt, és arra, hogy a termékeket helyből, és környezetbarát gyakorlatokból nyerjék.

E rendelet vonatkozik:

- a) Elsődleges termelőkre, akik kis mennyiségű elsődleges terméküket közvetlenül a végső fogyasztóhoz vagy rövid értékesítési csatornákon keresztül szállítják.
- b) Kis mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozók, akik korlátozott mennyiségű élelmiszert dolgoznak fel, vagy csomagolnak a gazdaságban, főként magánháztban vagy munkahelyen használt helyiségekben, és termékeiket szállítják a végső fogyasztó számára, vagy rövid marketing csatornákon keresztül.

A rendeletben definiáltak több fogalmat, így a kisméretű mezőgazdasági élelmiszer-előállító fogalmát is. Ennek alapján olyan regisztrált személy, amely korlátozott mennyiségű élelmiszert dolgoz fel, kezel a saját gazdaságában, és a terméket közvetlenül végső fogyasztónak értékesíti, vagy rövid ellátási láncon keresztül Valenciai Közösség területén.

Azonban vannak olyan termékkategóriák, amelyek értékesítését a rendelet nem engedi meg, ilyen például a nyers tej, élő kéthéjű kagylók, vagy a nem engedélyezett vágóhidakon levágott házállatok húsa (kivéve a rendelet szerinti módon), halászati termékek, magok és csírák.

A feldolgozás lehetséges kismennyiségben az alábbi termékek esetében: növényi feldolgozott termékek, almabor, bor, sör, párlat, méz, méhészeti termékek, olívaolaj, kenyér, péksütemény, cukrászati termék, tészta.

Az elsődleges növényi alaptermékekre nincs mennyiségi korlátozás.

Az állati termékekre az alábbi kismennyiségek lettek többek között megállapítva:

- heti 350 db tojás
- évente 7000 hasított baromfi, vagy nyúlféle test.

A rendelet hatálya alá tartozó kis agrár-élelmiszeripari feldolgozókra, akik korlátozott mennyiségű élelmiszert kívánnak feldolgozni vagy csomagolni és forgalomba hozni, az alábbi követelmények vonatkoznak:

- Be kell jelentkezni a valenciai régió élelmiszer-ipari kislétesítményeik egészségügyi nyilvántartásába és a létesítmény előzetes engedélyét kell kérni.
- Higiéniai követelményeket és veszély-elemzésen és kritikus ellenőrzési pontokon alapuló rendszereket kell alkalmazni, követve a rugalmassági kritériumokat, és az egyes termékekre vagy termékcsoportokra kidolgozott útmutatókat. A termelés és az éves értékesítés korlátait be kell tartani.
- A különféle élelmiszerekhez felhasznált alapanyagoknak mindig helyi élelmiszereknek kell lenniük, kivéve azokat az eseteket, amikor a termék kidolgozásához szükséges összetevő nem a valenciai közösségben található meg.

(United Kindom) Egyesült Királyság

Az élelmiszer biztonságért és higiéniaért felelős Food Standard Agency (FSA) 2016-ban a helyi élelmiszerbiztonsági hatóságok számára kibocsátott Angliára, Walesra és Észak-

Írországra alkalmazandó iránymutatást²⁹, amely állati eredetű termékekkel foglalkozó élelmiszer létesítmények engedélyezéséről szól. Ez, többi más téma mellett, a 853/2004 EK rendelet 1(3) cikkének c), d) és e) pontjaiban írt kivételeket magyarázza, nevezetesen a kismennyiségű elsődleges termékek közvetlen értékesítését.

Az állati eredetű kismennyiségeket az alábbiakban határozták meg:

- tej: legfeljebb 24 pint nyers tejponta (ez körülbelül 14 liternek felel meg);
- tojás: legfeljebb 360 tojás hetente azzal a megjegyzéssel, hogy ez kivétel csak akkor alkalmazható, hogyha a termelő közvetlenül a fogyasztónak értékesít a gazdaságból, a termelői piacon, vagy házhozszállítással.
- halászati termékek: legfeljebb 25 tonna évente;
- élő kéthélyű kagylók: legfeljebb 25 tonna évente, de egyes fajtákra kifogása korlátozott.

2018. novemberében a húsokra vonatkozóan speciális működési eljárási rendet³⁰ jelentettek meg az EU Higiéniai Csomagjának végrehajtásaként. Ennek B. melléklete a 853/206 EK rendelet 13 preambulumbeközdés marginális, lokális és korlátozott kifejezését az alábbiak szerint magyarázza:

- állati eredetű termékek **marginális** értékesítése:
 - (i) a vállalkozás élelmiszerrel kapcsolatos tevékenysége a teljes tevékenység negyedét nem haladhatja meg;
 - (ii) a friss vagy feldolgozott hús vonatkozásában (de nem vonatkozik a vad húsról) legfeljebb 2 tonna hetente, feltéve, hogy a létesítménynek saját kiskereskedelmi értékesítő boltja van és részben a saját termékeit közvetlenül végfogyasztónak értékesíti;
- Állati termékek **lokális** értékesítését végez az a létesítmény, amely a saját megyéjén belül értékesít, továbbá a szomszédos megyében vagy megyékben, azzal, hogy a létesítmény megyéjétől legnagyobb távolság a megye határtól számított 50 km-nél / 30 mérföldnél nem nagyobb; és
- **Korlátozott**: az állati eredetű termékek értékesítése bizonyos fajta termékekre vagy létesítményekre vonatkozik. Az állati eredetű termékek esetében ez a korlátozás mennyiségi és a marginális alatt írtak szerinti eredeti kiskereskedelmi egységekre vonatkozik.

Végző fogyasztónak élelmiszer lehet postai úton illetve internet útján is értesíteni. Olyan kiskereskedelmi egységeknek nem kell külön engedélyt beszerezni, hogyha jóváhagyott létesítmény mellett működnek.

²⁹ <https://acmsf.food.gov.uk/sites/default/files/multimedia/pdfs/enforcement/approvalsguidance.pdf>

³⁰ <https://www.food.gov.uk/sites/default/files/media/document/meat-estab-approvals-policy-v4-final.pdf>

1 melléklet: Lengyelország

A növényi eredetű alaptermékek esetében 1 hektárra vonatkoztatva pl. (a 2159/2016 decemberi rendelet 1. melléklete 124 tételt sorol fel, ebből csak párat mutatunk be)

- tavaszi árpa 8 tonna
- hajdina 2.5 tonna
- mák 1.5 tonna
- burgonya 50 tonna
- sárgarépa 70 tonna
- karfiol 30 tonna
- borsó 8 tonna
- alma 25 tonna
- málna 10 tonna
- dió 3 tonna
- bazsalikom 3 tonna

2) Nem állati eredetű feldolgozott termékek esetében pl.: (a rendelet 2. melléklete 16 fő kategóriát és több alkategóriát sorol fel)

- Gyümölcskészítmények, gyümölcslevek, 6700 liter
- dzsemek 3400 kg
- szárított gyümölcs 1600 kg
- zöldséglevék 10000 liter
- Zöldségkonzervek 5000 kg
- liszt 16 000 kg
- Gombakészítmények 200 kg
- kenyér 15400 kg
- sütemény és pékáru 2500 kg
- olajok 1000 liter
- ételek (állati és nem állati termékekből) 2500 kg.

3) állati eredetű alapanyagok pl. (rendelet 3. számú mellékletében 7 fő kategóriában több alkategóriával)

- pulyka,/ liba / más baromfi hasított test hetente 50 /500 /200 darab ;
- vadból származó hasított test évente 10 000 kg;
- nyers tej, és kolosztrum hetente 1000 liter;
- nyers tejföl hetente 200 liter
- baromfitojás hetente 2450 darab
- méz és méhészeti termékek 150-2400 kg (maximum 80 méhcsalád)
- halak 1800 kg
- csiga (helix) 1000 kg.

4) feldolgozott állati eredetű termékek – (a rendelet 4. mellékletében)

- Friss marha-, sertés-, juh-, kecske-, ló húsból készült nyers húskészítmények vagy darált hús 2300 kg
- Baromfi vagy nyúlfélék friss húsa, vagy nyers húskészítmények vagy darált hús 2100 kg
- Tenyésztett vad húsa, vagy húskészítmények vagy darált hús 1100 kg

• Húskészítmények, Előkészített vagy feldolgozott haltermékek	1400 kg
• Tejtermékek	2600 kg
• Tojástermékek	1300 kg
• Készételek állati termékekből	1400 kg

A marginális, helyi és korlátozott tevékenységekről szóló 451/2016 jogszabály³¹ alapján a végső fogyasztó számára, és a végfogyasztóknak értékesítő kiskereskedelmi létesítmények részére történő szállítás nem haladhatja meg hetente a következő mennyiségeket:

- 1 tonna- friss marha-, sertés-, juh-, kecske-, lóhús vagy nyers húskészítmények vagy ebből a húsból előállított darált hús
- 0,5 tonna - friss baromfihús vagy nyúlfélék, vagy ebből a húsból előállított nyers húskészítmények vagy darált hús
- 1,5 tonna – húskészítmény
- 0,5 tonna - vadhús vagy nyers húskészítmény illetve- halászati termékek
- 0,5 tonna – tejtermék,
- 0,15 tonna – tojástermék
- 1,5 tonna - állati eredetű készétel

2. melléklet: Szlovákia

Kismennyiségű növényi eredetű alaptermék (7§) a termelő közvetlenül a végső fogyasztónak értékesíthet, vagy a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi létesítménynek. A maximálisan értékesíthető mennyiségeket a rendelet éves szinten határozza meg, melyből pár példa: ,

• gabonafélék magvai	500 kg,
• olajos magvak	700 kg,
• burgonya	2 000 kg,
• káposztafélék (torzsások)	2000 kg
• zöldség	500 kg
• gyökérzöldség	500 kg,
• hagymafélék	100 kg,
• hüvelyesek	300 kg,
• almatermésű gyümölcs	2 000 kg,
• bogyós gyümölcs, csemegeszőlő, a must közvetlen fogyasztásra,	250 kg,
• csonthéjas gyümölcsök	1000 kg,
• gyógynövények	50 kg,
• termesztett gomba	50 kg

A 2016-tól³² lehetővé vált a **saját növényi alaptermék feldolgozása**, és értékesítése végfogyasztók és helyi kiskereskedelmi létesítmények részére. A maximális mennyiségi korlát a feldolgozott termékek esetében pl.:

³¹ 451/2016 rendelet a marginális, helyi és korlátozott tevékenységek elismerésének részletes feltételeiről 2) (2016. március 21.)

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000451/O/D20160451.pdf>

³² 100/2016 kormányrendelet a 360/2011 kormányrendelet módosításáról

Nariadenie vlády č. 100/2016 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 360/2011 Z.z., ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam,
<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2016-100>

- feldolgozott gyümölcsök, zöldségek 1250 kg nyersanyagból, különösen a jam, lekvár, befőtt, savanyúság, hőkezelt zöldségek.
- savanyú-káposzta 500 kg nyersanyagból,
- 50 kg tartósított vagy szárított termesztett gomba,
- szirupok, gyümölcs-, és zöldséglevelek, legfeljebb 1250 kg nyersanyagból,
- szárított fűszernövények legfeljebb 50 kg nyersanyagból,
- 400 kg nyersanyagból előállított feldolgozott gabona- és burgonyatermékek, különösen laskák, pogácsák, tésztafélék, gyümölcs és zöldség feldolgozásával, legfeljebb 100 kg késztermék, elsősorban ízesített olajos magvak, gyümölcsteák, gyümölcsecetek legfeljebb 200 l legfeljebb 100 kg termékből

2019.11.30 Kislépték Egyesület

Szabadkai Andrea, Dr. Major Ágnes, Kujáni Katalin, Dr. Orosz Flóra

A program a H2020 774208 BOND - „A szervezetek és hálózatok magasabb szintű együttműködésének szervezése az európai mezőgazdasági szektorban” projekt keretein belül, annak támogatásával valósul meg.

Ez a dokumentum csak a szerző véleményét tükrözi, az Ügynökség és a Bizottság nem felelős az abban szereplő információk esetleges felhasználásáért.

